

**TRANSIT
MAG.NO**

Transit magasin

DET GLOBALE PERSPEKTIVET

Fokus på Chile i årets Film fra Sør: et sindig folk i opprør

AV FREDRIK GIERTSEN PUBLISERT 2. NOVEMBER 2019 - 21:29 •

Den chilenske regissøren Dominga Sotomayor Castillo besøker årets Film fra Sør-festival i Oslo, og står blant annet på Cinematekets scene mandag 11. november. Det blir anledning til å se tre av hennes filmer, nemlig «Thursday till Sunday» (2012), «Mar» (2014) og «Godt nyttår, Chile» (2018).

Foto: Film fra Sør.

En av hovedgjestene på årets Film fra Sør-festival (Oslo, 7.-17. november) er den unge chilenske regissøren Dominga Sotomayor Castillo. Med seg i bagasjen har hun tre filmer, som – til tross for at de er temmelig like – opprettholder dynamikken til siste slutt.

Alle disse filmene – både «Thursday till Sunday» (2012), «Mar» (2014) og «Godt nyttår, Chile» (2018) – er lavmælte affærer som handler om mennesker på vei inn i nye faser av livet, mens viktige beslutninger om de nære relasjoner presser seg på. *Se trailere nederst i denne artikkelen.*

Det som gjør Sotomayor Castillos filmer severdige, er at disse indre dramaene først og fremst utspiller seg under overflaten, slik at de – i tråd med det sosialiserte menneskets natur – vanligvis kommer til syne som forvridde utgaver av seg selv, samtidig som de viser hvordan endringer i grunnlaget vi baserer slike livsviktige veivalg på, naturligvis også vil påvirke den endelige beslutningen.

Som i «Mar» tolker hovedpersonen Martín situasjonen rett når han ser for seg at kjæresten hans er i ferd med å forlate ham, og har han rett når han ser for seg at det er fordi han nøler med å starte en familie med henne? Og henger hans betenkeligheter med å få barn sammen med hvordan hans egen alkoholiserede mor, som ankommer feriestedet deres halvveis uti filmen, framstår? Eller er det kanskje bare hans egen ubeslutsomhet som uroer ham?

Fra filmen «Mar». Foto: Film fra Sør.

Tilbaketrukne miljøer

Det er i grunnen overraskende mange ytre effekter – bilturer, hunder, branner – som går igjen i Sotomayors filmer, faktisk så mange at man må spørre seg om det er gjort på gjørs, bare for å tydeliggjøre at de er av underordnet betydning. Men det er flere fellesnevnerne enn som så, for også stemningen og miljøene har sterke likhetstrekk. Sotomayors karakterer er stort sett sindige folk, de veier for og imot, og forhaster seg ikke.

De befinner seg alle i en tilstand som er tilbaketrukket fra samfunnet: i «Thursday till Sunday» reiser vi sammen med en ung kjernefamilie på en biltur på vei mot et ukjent bestemmelsessted, i «Mar» (som betyr «hav» på spansk, men også er et

diminutiv for hovedpersonens navn) er vi på ferie et sted langs nabolandet Argentinas kyst, mens handlingen i «Godt nyttår, Chile» foregår i et slags hippie-kollektiv ved foten av Andesfjellene.

I denne siste filmen er det som om regissøren har følt seg modig og erfaren nok til å brette sine kunstneriske ambisjoner ut i full bredde, for her er persongalleriet langt større, og skjebnene mer sammenviklede. Men hun turnerer det hele mer enn godt nok.

Utenfor rekkevidden

Handlingen i «Godt nyttår, Chile» – som i en mer bokstavelig oversettelse ville fått tittelen «For sent til å dø ung» – er lagt til 1990, året da demokratiet ble gjeninnført etter Pinochets brutale militærdiktatur. Hovedpersonen Sofía, som er 16 år, bor sammen med faren i et alternativt samfunn like utenfor den chilenske hovedstaden Santiago, som de på godværsnetter kan se glimre i det fjerne.

Det er flere grunner til at Sofía ønsker seg dit, men ingen av dem har med politikk å gjøre. Hun uttrykker frustrasjon med sin mutte og – i hennes øyne – egoistiske far, og begynner å se seg lei på sin jevnaldrende venn Lucas, som ligger litt irriterende godt an til å bli hennes kjæreste. Er det kanskje det rette tidspunktet for henne å bryte opp og dra til byen, der moren hennes bor?

Men det er ikke byen selv som kaller mest, det ser vi alle, det er derimot den mer velvoksne typen Ignacio, som putrer rundt på en forsoffen moped, smiler og ler, men bare er på besøk. I noen scener passer de godt sammen, men i andre – særlig når han henger med kompisene sine – ser vi at hun er for ung for ham.

Fra «Godt nytt år, Chile». Foto: Film fra Sør.

Tvungne samtaler

Men hvordan kommer man fram til det punktet der disse ufravikelige beslutningene må tas? Før eller senere presser det seg fram: noen bånd må kuttes eller broer brennes, enten i ord eller handling. Hvordan dette gjøres, kan variere: noen spiller med åpne kort, mens andre venter til hendelsene utfolder seg av seg selv – framgangsmåter som til en viss grad kan være kulturelt betinget.

I Latin-Amerika har man ett uttrykk – *pasmado* – som beskriver en tilsynelatende sløv eller uoppmerksom samtaleteknikk, med tvil og nølen på grensen til perpleksitet, hvorpå man gir hverandre noen unnvikende, nærmest anklagende svar. Det vil neppe være full enighet om at disse anstrengte konversasjonene er et typisk trekk ved den chilenske nasjonalkarakter, men helt feil er det heller ikke, og i denne sammenheng er det nokså påtakelig hvordan de lokale argentinerne i «Mar» er langt mer livlige og direkte.

Men i virkeligheten er denne måten å kommunisere på – tenk Jarmusch eller Kaurismäki – svært naturtro, og regissøren må – paradoksalt nok – ha brukt mye krefter på å få det såpass godt til. Det er fascinerende å følge med på, og heller ikke uten en viss komikk.

Fra «Thursday till Sunday». Foto: Film fra Sør.

Samfunnet i det fjerne

På denne måten glir handlingen fram i «Thursday till Sunday»: mammaen og pappaen mumler sløvt til hverandre i forsetene mens de nærmer seg det uunn-gåelige, det forløsende *fait accompli* – men publikum har knapt lagt merke til

hvilken retning som har vært staket ut, fordi perspektivet har ligget nærmere barnas uskyldige lek baki. Men en dag har bilturen nådd slutten, på samme måten som at ferien til Martín vil være over, uten at noen har nådd det forjettede land.

I «Godt nyttår, Chile» kan vi i det minste skimte det glitrende Soria Moria i det fjerne, for vi vet at det er håpets lys som er i ferd med å tennes i Santiago. Vi vet også at i disse dager fylles landets plasser og avenyer på nytt, denne gang av en desillusjonert befolkning som har sett at folkestyrets mandat er blitt misbrukt over lang tid.

Dette vil sikkert Sotomayor få spørsmål om når hun stiller på scenen under festivalen, for om hennes landsmenn er kjent for å være beherskede, så har de ingen tradisjon for å gjemme seg unna realitetene i samfunnet rundt dem. Det fins et kokepunkt for alt.

